

Ludovic Spiess

de vorbă
cu
Alec
Popovici

Deși Ludovic Spiess face parte din lumea muzicii (și poate ca atare s-ar fi cuvenit să-l aibă ca interlocutor, de pildă, pe colegul Radu Stan) am dorit mult să-l cunosc de aproape pe acest halterofil al operei, pe acest uriaș cu zîmbet de copil, pe care l-am întâlnit prima dată acum un deceniu. L-am cunoscut însă pe ecranul televizorului. Florin Tornea, deseori călător la Brașov, îmi atrăsese atenția asupra unui tînăr fenomenal. Un necunoscut. M-a rugat să-l ascult. L-am as-

cultat și l-am privit. Nu mi-a plăcut atunci faptul că el cînta niște șlagăre la modă din operetele lui Lopez. M-a cucerit însă vocea lui de o forță și o rezonanță rareori întâlnită. Și așa am scris în ziua oară despre Spiess, și așa scriu acum, după 10 ani, pentru a doua oară.

Ne-am adunat greu între două drumuri, două turnee, două spectacole, într-o casă doldora de lauri și amintiri. Amintiri recente, pentru că Spiess e celebru numai de cîțiva

ani. Si e firesc pentru viața itinerantă a cîntărețului să pomenim mereu datele geografice: orașe, țări, lumi.

În noaptea de revelion, Spiess a cîntat — cu paharul în mînă — o urare de spor și belșug. Părea un uriaș dintr-o poveste a Fraților Grimm sau a lui Hauff.

Vocea lui Spiess a colindat și colindă lumea. S-a scris despre el mai puțin decît despre Năstase, dar nu e mai puțin cunoscut. În orice țară a lumii ca într-un limbaj internațional vești fi înțeleși imediat spunînd aceste trei cuvinte: România — Muzica — Spiess.

— Nu sînt mulți ani de cînd cîntî, nu sînt mulți ani de cînd te-ai născut, și totuși să recapitulăm...

— M-am născut pe Someș, la Cluj, la 13 mai 1938. Dar, se spune că sînt brașovean pentru că am crescut la poalele Timpei. În schimb, bunicul meu era din Banat. De mic copil, știam că am voce și de aceea cîntam toată ziua. Cîntam pentru mine. Eram timid. Îmi plăcea să fiu singur și să cînt. Eram curajos numai cu mine însumi.

Devenisem adolescent. Nu aveam nici un sprijin, nici o relație, pe nimeni. Simțeam

însă în mine și puternică, tumultuoasă, chemarea către muzică. M-am prezentat la un mare dascăl. Dacă i-aș spune numele ar trebui să rostesc pe al cuiva bine cunoscut în școala românească de canto. Dacă va citi aceste rîduri va ști despre cine e vorba și poate își va pune supărat mîna pe chelie. După o lună de studiu, acest dascăl mi-a declarat „științific” cum că „îmi pierd timpul”. Speșial, deziluzionat, m-am întors acasă, cu gîmul să-mi îndrept viața în altă direcție. Dar, după un timp, acel „ceva” a încolțit din nou în mine și iar am hotărît să studiez canto. Am întîlnit un bătrîn cu părul alb: Vasile Corpaci. I-am cîntat „Înflorește țara mea”, singurul cîntec pe care-l știam. Pe atunci nu văzusem încă nici un spectacol de operă sau operetă. După prima strofă profesorul m-a oprit și mi-a spus simplu, bătrînește, în grai moldovenesc: „bre, faci o carieră de celebritate. Nici nu știi tu ce ai în tine. Totul e să fii cuminte și să nu te gîndești decît la voce”.

— Începutul profesional ?

— Doi ani mai tîrziu am fost angajat la Teatrul muzical din Brașov. La 1 ianuarie 1972 s-au împlinit deci 10 ani de la debutul

Fumînd, ca de obicei, pipa păcii cu presa

Repetind „Fidelio“, cu ochii la maestru

meu ca profesionist. La Braşov eram, zice-se, solist. Dar adevărul era mai trist. Am fost angajat solist pe post de... corist. N-aveam locuinţă, totul era provizoriu. Sigure erau doar promisiunile. A intervenit destinul... De astă dată sub forma unui concurs de verificare a soliștilor ce doreau să se prezinte la Festivalul tineretului de la Helsinki. M-a ascultat cu această ocazie şi Barbu Dumitrescu, atunci directorul Teatrului de operetă din Bucureşti. El mi-a propus să particip în două spectacole la teatru pe care-l conducea. Pe vremea aceea poate eram aventurier, poate inconştient. Am ajuns la teatru cu un sfert de oră înainte de ridicarea cortinei. Mă aduseseră cu maşina nişte prieteni din Braşov. Nu-mi cunoşteam partenerii, nici dirijorul, Mircea Ionescu. Spectacolul era „Lăsaţi-mă să cînt“, iar eu îl interpretam pe Ciprian Porumbescu. A impresionat apariţia mea de tinăr „curat“, nealterat de frământările scenei şi culiselor. Am arătat tot ce pot. Rolul îl cunoşteam de la Braşov. Modest îmbrăcat, cu costumele aduse de acasă, şi care nu se încadrau în scenografia spectacolului, nu m-am lăsat totuşi intimidat. Duminică viitoare Barbu Dumitrescu îmi oferă un nou spectacol, de astă dată avînd la dispoziţie repetiţii, costumele potrivite. Altă faţă, alt curaj. Cu gîndul că în scurt timp voi fi solicitat ca solist al teatrului de pe chei, la a doua confruntare cu publicul bucureştean, am vrut să mă întrec pe mine. Apoi mi s-a oferit

transferul. Nu l-am obţinut de la Braşov. Am plecat pentru că îmi expira contractul.

— *Carierea porneşte deci de la Bucureşti.*

— Da! Toamna lui septembrie 1962 m-a găsit salariat al Teatrului de Operetă din Bucureşti. Domiciliul îmi era în cabinetul medical. Am învăţat de toate. Să mă gospodăresc. Îmi făceam zilnic valiza pe care mi-o ascundeam sub canapeaua destinată consultaţiilor pentru a nu mă surprinde cu domiciliul clandestin cei de la policlinică. În loc de chirie făceam injecţii. Primii mei pacienţi injectaţi au fost chiar colegii mei de scenă. Un an şi jumătate am petrecut greu timpul, făcînd toate eforturile pentru împlinirea carierei muzicale. Barbu Dumitrescu mi-a dat posibilitatea să studiez, urmărea evoluţia mea şi-mi dădea indicaţii pe care nu le pot uita. La Operetă am învăţat multe lucruri: e un gen care serveşte oricărui tinăr, oferindu-i posibilitatea să se obişnuiască cu scena, să dea şi să asculte o replică, să ia contactul cu orchestra şi publicul. Gîndul îmi zbura însă mereu spre operă.

— *Şi ?*

— Visul mi s-a realizat în 1964 cînd Mihai Brediceanu m-a angajat solist al Operei de Stat. Intrînd în această instituţie şi cu

Chiar cînd bei un ceai, televizoarele te fac să vezi dublu...

ca și alții n-am fost scutit de „sfaturile” colegilor care încercau să mă descurajeze, să mă demobilizeze. Țin minte replica unui mare tenor: „mai bine te apuci de lupte, decît de canto!” Toate aceste săgeți veninoase au avut asupra mea un efect invers: mi-au dat curaj. Să lupt, dar nu pe arenă ci în scenă.

— *Televiziunea te-a ajutat mult să te faci cunoscut.*

— Din 1963 trebuia să apar la televiziune. Nu reușeam. Eram solicitat, repetam, ajungeam pînă la repetiții generale dar nu treceam de ele. În primăvara anului 1964, orchestra de estradă a Televiziunii organizează Concertul primăverii, inițiat de Paul Urmuzeșcu. În sfîrșit am apărut cîntînd două bucăți cu priză la public și care mi-au adus mari satisfacții. Amîndouă din Marco Polo a lui Lopez. Apoi, invitațiile la serile de varietăți s-au ținut lanț. Acest miracol care e televiziunea are marea calitate de a catapulta talentele cu toate că popularitatea obținută pe această cale nu e direct proporțională totdeauna cu calitățile autentice.

— *Fără îndoială că ai avut și profesori valoroși.*

— Am continuat studiile muzicale tot mai intens. În anii 1962—1964 am studiat cu

marele dascăl și profesor care e Ștefănescu Goangă. Din 1964 și pînă astăzi studiez cu Gheorghe Pascu, om căruiu îi datorez foarte mult în cariera mea. Ani de zile, acesta, sacrificîndu-și viața personală și renunțînd la alți elevi, mi-a oferit tot ceea ce putea și tot ce știa în măiestria cînteului. Cu nea Goguță am multe amintiri, unele frumoase, altele mai puțin frumoase (tensiune, nervi, lucruri inerente în orele de studiu; dar de cele mai adeseori dreptatea e de partea lui). Am petrecut cu el sute de ore, studiînd, cîntînd, discutînd despre amănunte, despre ceea ce trebuie să fac sau nu trebuie să fac într-un rol. Această strînsă colaborare a rămas și azi neschimbată. Îi sînt și acum același conștiințios elev. Cînd intru la el, pe strada Sf. Constantin nr. 24, uit că m-am întors de la „Metropolitan” sau de la „Scala” din Milano și redevin același silitor ucenic.

— *Activitatea scenică de la Operetă și-a fost de folos?*

— Primele roluri, primele personaje le realizasem la Teatrul de Operetă. Munca la ele mi-a servit și-mi servește și astăzi. În afară de două lucrări: Țara surîsului și Tîrgul de fete, în toate celelalte am intrat pe nepusă masă. Au fost primele roluri de amploare din viața mea, și am avut norocul să mă aflu sub îndrumarea regională a cu-

Căutând un cadru potrivit pentru un rol viitor

noscutului și valorosului artist Ion Dacian, care a lucrat cu mine cu mult interes, oferindu-mi indicații valoroase, rod al experienței sale îndelungate.

— Și, „decolarea“?

— Un moment important din cariera mea l-a constituit clipa în care am primit o bursă de studiu pentru țara beleanto-ului — Italia. Din toamna lui 1965 până în vara anului 1966 am studiat la Scala din Milano. Am ascultat cele mai mari voci ale lumii, am privit spectacole de mare calitate. Toate acestea mi-au oferit imaginea stadiului celui mai înaintat al creației lirice de operă, și această întâlnire nu se putea să nu mă îndemne spre căile care duc la marea muzică cu toate dificultățile legate de aceasta.

Nu pot uita și trebuie să subliniez importanța concursurilor internaționale, care oferă cîntăreților posibilitatea de a fi ascultați de directori de operă, impresari. Am avut norocul să fiu laureat al unor concursuri în Olanda, apoi în Franța, la Toulouse, în Brazilia, la Rio de Janeiro. Începutul carierei mele se leagă de spectacolele susținute în Franța, unde am avut posibilitatea să-mi fac un repertoriu de circulație mondială. Din păcate e trist că în țară recomandarea mi-a venit din afară... Mai există încă mentali-

tatea de a accepta numai acele valori confirmate în străinătate. Acest fapt este strîns legat de incompetența celor care alcătuiesc asemenea criterii. Contactul cu publicul bucureștean l-am făcut la sfîrșitul stagiunii 1965—1966, cînd, întorcîndu-mă de la Milano, am obținut rolul lui Cavaradossi în Tosea, apoi pe cel al lui Don Carlos în opera lui Verdi. Au urmat invitații în Franța și Elveția. Ecourile realizărilor mele au ajuns pînă la Herbert von Karajan, care în primăvara anului 1967 m-a invitat la o audiere la München. Am declinat invitația. De ce? Numai eu o seară înainte susținusem rolul lui Radames în Aida la Opera din Zürich. În dimineața următoare, cînd urma să plec la audierea lui Karajan, mi-am cumpărat automobilul pe care-l doream de mult. Faptul că nu u-am prezentat la audiere, legat de noua mea calitate de automobilist, a făcut ca presa și radioul austriece să anunțe că am avut un grav accident de mașină. A fost și motivul cu care s-a scuzat impresarul meu față de Karajan. Adevărul este că nu puteam susține o audiere de valoare după un spectacol care se terminase la ora 12 noaptea și în care înfruntasem o partitură atît de dificilă. Știrea accidentului mi-a alarmat însă familia, care două zile mai tîrziu m-a primit la Brașov cu bucuria cu care întîmpini un om venit de dincolo de mormînt.

Și succesul e greu de purtat...

Audiția a fost fixată cu o lună mai târziu. Am izbutit. Am fost invitat să ciut la Salzburg rolul lui Dimitrie din opera Boris Godunov sub conducerea lui Karajan. Acesta a fost momentul care mi-a deschis porțile mari ale teatrelor lirice din lume.

În toamna lui 1967 am cîntat la Opera Mare din Viena (tot Radames), obținînd un mare succes. Criticii de specialitate anunțau că a apărut o nouă stea în lumea operii. În 1968, după o serie de spectacole în Europa, directorul Operei din Stuttgart îmi oferă la premiera operei Turandot rolul lui Calaf, alt de important în cariera mea. Datorită acestui rol un an mai târziu eram invitat pe continentul american, la San Francisco. Iar tot după un an, la Colón, în Buenos Aires, unde am fost primul român, care după 61 de ani urma pe această scenă uriașă marii Darclee.

În toamna anului 1969 făceam premiera operei Dalibor de Smetana la Viena: un eșec, o greșeală în cariera mea. Am fost tentat de rol, de premieră, fără să mă gîndesc mai profund că rolul nu e deosebit de realizat, și nici cu „priză” la public. În toată această perioadă am cîntat mereu în țară, am apărut la televiziune, am colaborat cu Electrecordul, ținînd un contact permanent cu publicul român.

În 1969, o impresie de neuitat: prezența mea pe celebra arenă din Verona unde am cîntat în Turandot. Apoi, am pornit din nou spre America, la Los Angeles, la San Francisco. În 1970 am cîntat rolul lui Calaf pe scena operei Scala din Milano. O săptămîină mai târziu eram împreună cu colectivul bucureștean în cadrul turneului oficial al Operei la Wiessbaden, Stuttgart și Liège. O dată în plus, am putut verifica aprecierea pentru acest colectiv valoros, care în ansamblu a realizat un frumos și prestigios succes. Dar cum mi-a plăcut totdeauna să privesc adevărul cu curaj în față, nici de astă dată nu voi ezita să spun că dificultățile semnalate încă acasă s-au adevărit și în confruntările cu publicul și specialiștii genului din străinătate. Mă refer în primul rînd, la regia vetustă și demodată, la conducerea muzicală lipsită de viață și colorit, lipsuri semnalate în presă și care au dăunat unui colectiv talentat.

Din acest turneu subliniez reușita spectacolului Boema, realizat într-o nouă viziune la cererea părții contractuale, lucru care s-a dovedit folositor. Regizorul Iero Lupescu a dovedit că poate fi creatorul unui spectacol

Floarea preferată? Tot... laurii.

— Cheia succesului ?...

interesant, de ținută. În 1970 m-am aflat din nou la Colonn, în Buenos Aires, cîntînd rolul lui Ricardo din Bal Mascat, rol pe care l-am susținut și pe valoroasa scenă a Operei din München într-un spectacol care a produs o adevărată dispută de presă.

La San Francisco am jucat în premieră Tosca, pare-se, de asemenea, un succes.

— Știu că ai lucrat cu Bernstein. Ce-mi poți spune despre el ?

— În martie 1970 am cîntat la Roma sub bagheta lui Bernstein, atît de cunoscut azi și la noi pentru minunatele sale „concerte-lectii” de duminică dimineața. Am cîntat în Fidelio. Personalitatea lui Bernstein este uluitoare. Nu e numai un mare dirijor ci totodată un mare regizor, un gînditor al scenei, un pedagog desăvîșit. Ne-a uluit puterea sa de tălmăcire a rolurilor, modul în care ne introducea în atmosfera specifică momentului dramatic-muzical. A fost o întîlnire de neuitat.

Am avut apoi marea cinste ca la încheierea festivităților muzicale dedicate centenarului Beethoven la Bonn să fiu interpretul lui Florestan. Modesta mea participare a fost încrustată și ea în bronzul amintirilor din muzeul închinat titanului din Bonn. Cîteva zile mai tîrziu mă reîntîlneam cu

Karajan la pupitrul Filarmonicii din Berlinul occidental. Am interpretat ciclul de lieduri Cîntecul pămîntului de Mahler. Concertul a fost transmis de radio și televiziune. A urmat apoi interpretarea integrală a operei Boris Godunov cu garnitura de la Salzburg: Ghiaurov, Galina Vișnevskaja, Spiess și Karajan ca dirijor. De pe urma acestei colaborări s-a realizat un disc ce trebuie să apară în curînd.

— Să continuăm ocolul pămîntului cu rolurile cîntate...

— Anul 1971 l-am început la București imprimînd pe disc fragmente din opera lui Sabin Drăgoi Năpasta. Am cîntat apoi pe scena operei San Carlo din Napoli în Trubadurul. În luna martie am apărut în fața publicului bucureștean cu un rol despre care se auzise : Calaf din Turandot. Apoi am participat la o serie de specacole la München, Viena, apoi din nou la Napoli. Cronicarii au socotit momentul culminant al carierei mele muzicale prezența pe scena Metropolitan-ului din New York în iunie 1971. Aici am cîntat în Trubadurul și Fidelio. Fără falsă modestie citez din New York Times : „Spiess este unul din cei mai valoroși tenori ai timpurilor noastre”. În aceeași vară am cîntat pe scena termelor lui Caracalla din Roma rolul lui

Radames la centenarul operii Aida. Reușită de la Metropolitan a făcut ca în luna septembrie să fiu invitat iar la deschiderea stagiunii, la spectacolul festiv, în rolul Canio din Paiațe. Se pare că rechemarea mea a fost semnificativă. De altfel, în întreaga mea carieră m-am ghidat după ideea că o adevărată reușită este aceea cînd după un spectacol ești... rechemat. Am fost invitat ca oaspete de onoare la Memphis și Houston-Texas. Să amintesc în treacăt că am vizitat NASA ca invitat al primarului local. Am participat la exercițiile cosmonauților și am luat loc în Appolo 14. I-am cunoscut bine pe texani, am participat la petrecerile cowboy-ilor și am aplaudat la Rodeo.

Între timp harnicul și inimosul regizor Paul Orza a imortalizat pe pelicula *O voce în jurul lumii* citeva din turneele mele.

Am cîntat la sfîrșit de an pe scena Operei Mari din Moscova în Aida, apoi la Viena Paiațe, pentru ca în ultimele două săptămîni ale anului să am citeva confruntări cu publicul bucureștean. După cum știți eu am avut și o revedere cu cei care m-au încurajat la debut: colectivul de la Operetă, în rolul tineretii mele muzicale: Ciprian Porumbescu. A fost nu doar o simplă întîlnire patetică...

— Și pentru viitor?

— Calendarul activității mele viitoare este completat pînă în anul 1973. După Bal Mascot la München, voi cînta aceeași operă la Napoli. Apoi voi reapărea la München. Urmează Viena și apoi o mare întîlnire cu Zubin Mehta sub a cărui baghetă voi interpreta Requiemul de Verdi. Sub conducerea lui Karl Böhm voi interpreta *Fidelio*.

O noutate: în primăvara acestui an îmi voi face debutul ca regizor montînd Boema pe scena teatrului muzical din Brașov. E o muncă ce-mi dă o mare satisfacție și pe care doresc să o continui. La anul voi realiza pentru prima oară în România opera lui Puccini, *La Rondine*.

Rolul favorit? Rodolfo. Dirijorul preferat? Bernstein. Partenera favorită? Cîntăreața americană de culoare Martina Arojo.

— Dar despre legile teatrului, opera și problemele ei ce îmi spui?

— Mă preocupă în mod deosebit problemele legate de interpretarea scenică. Aș vrea să fiu departe de expresia „joci ca un tenor”. Marile mele întîlniri internaționale mi-au prilejuit totodată și mari confruntări cu tainele interpretării dramatice. Cred că elementele principale rămîn naturalețea, sincerita-

tea în modul de a juca, de a cînta, eliminarea manierismului care a dominat multă vreme acest gen artistic. Astăzi, în lumea întreagă nu se poate concepe un mare spectacol de operă dîncolo de coordonatele unei reprezentări scenice de o mare tensiune emoțională.

În ceea ce privește opera originală cred că ea va căpăta un public mai numeros atunci cînd compozitorii vor începe să scrie muzică vocală — melodie. De altfel publicului trebuie să-i oferi mereu o varietate de repertoriu dublată de „scapete de afiș” mai ales că se ridică destul de încet și de greu noi cîntăreți, și în mod special noi tenori. Nu cred că la Conservator ei găsesc cele mai bune căi de dezvoltare. Spun aceasta nu din pricină că eu n-am făcut Conservatorul. Elementele acceptate la admitere fie că renunță pe parcurs, fie că la sfîrșitul facultății sînt ruși de profesiunea pe care au studiat-o. În ceea ce privește canto-ul e o situație foarte alarmantă.

Există probleme și în legătură cu publicul. Am cîntat recent pe scena fabricii Adesgo. Acolo mi-am dat seama că putem cîștiga încă numeroși spectatori, dintre acei care nu freeventează spectacolul de operă pentru că nu l-au cunoscut încă. În strălucitate operele au încă dificultăți cu partiturile moderne. Cunoșc teatre unde se cîntă mult asemenea lucrări, bazîndu-se pe publicul care posedă abonamente. Ele pot însă risca experimentul. E un stil de operă care se bate cap în cap cu belcanto-ul, care rămîne totdeauna favorit al spectatorilor, îndrăgostiți de căldura pleneră a vocii umane.

— Și viața personală?

— Pentru viața mea personală am foarte puțin timp. Sînt aproape tot timpul plecat, muncesc enorm, nu am timp pentru mine, pentru prieteni. Bămin mereu același iubitor de literatură, mai ales de poezie. Am o fetiță de 9 ani și n-aș dori să devină cîntăreață pentru că ar însemna să trăiască o viață plină de sacrificii.

Rolul visat? Andreea Chénier!

În ce țară, în ce oraș, vom trimite revista aceasta pe care i-am promis-o lui Spiess? Poate vom afla în săptămîna respectivă pentru că așa cum spune și titlul filmului, „O mare voce românească străbate în continuare lumea”.

